

УДК 343.85(477)'06

М.О. Свірін,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
головний науковий співробітник
ДНДІ МВС України, м. Київ,
ORCID ID 0000-0002-9443-7566

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Статтю присвячено питанням визначення пріоритетних напрямів удосконалення протидії організованій злочинності в Україні в сучасних умовах. Досліджено стан законодавчого забезпечення протидії організованій злочинності. Проаналізовано наукові підходи до визначення найбільш суттєвих кримінологічних ознак організованої злочинності. Запропоновано перспективні напрями удосконалення державної політики у сфері протидії організованій злочинності та шляхи їх реалізації.

Ключові слова: організована злочинність, заходи запобігання та протидії, корупція, Стратегія.

Стаття посвячена вопросам определения приоритетных направлений совершенствования предотвращения и противодействия организованной преступности в Украине в современных условиях. Исследовано состояние законодательного обеспечения противодействия организованной преступности. Проанализированы научные подходы к определению наиболее существенных криминалогических признаков организованной преступности. Предложены перспективные направления усовершенствования государственной политики в сфере противодействия организованной преступности и пути их реализации.

Ключевые слова: организованная преступность, меры предупреждения и противодействия, коррупция, Стратегия.

На сьогодні соціально-політична ситуація в Україні характеризується загостренням кризових явищ у суспільному та економічному житті, що супроводжуються складними соціальними конфліктами, суттєвим погіршення криміногенної ситуації, зокрема посиленням детермінантів організованої злочинності. Зростання рівня тяжких та особливо тяжких злочинів, вчинених у складі банд, організованих груп і злочинних організацій, у т. ч. із застосуванням вогнепальної зброї, використання неконкурентних методів фінансово-господарської діяльності, встановлення корумпованих відносин посадових осіб органів державної влади (зокрема і правоохоронних органів) з криміналітетом негативно впливають на економічне зростання та суспільний розвиток держави. До факторів, які загострюють ситуацію, що склалася, слід також віднести збільшення навантаження на правоохоронну систему внаслідок залучення особового складу до забезпечення проведення Антитерористичної операції, потрапляння значної кількості зброї та засобів ураження в нелегальний обіг.

Враховуючи ступінь суспільної небезпеки, яку несуть ті чи інші різновиди злочинності, у державній політиці щодо протидії та запобігання злочинності виділяють окремі напрями такої протидії, що виявляється у прийнятті спеціальних програмних документів (концепцій, стратегій, програм тощо). У той же час, незважаючи на суттєве погіршення криміногенної ситуації, питання запобігання та протидії організованій злочинності не знайшли належного, на наш погляд, розгляду в прийнятих останнім часом в Україні: Стратегії національної безпеки України, Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України. Натомість термін дії Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, яка була схвалена Указом Президента України від 21 жовтня 2011 року, сплив, а задекларовані у ній законодавчі та інституційні зміни у зазначеній сфері не були реалізовані в повному обсязі.

У зв'язку з цим на сьогодні в Україні задля забезпечення захисту громадян та безпеки суспільства існує нагальна потреба у розробці чіткої стратегії щодо протидії організованій злочинності, її локалізації, усунення причин і умов існування та розвитку.

Проблеми протидії та запобігання організованій злочинності досліджено в роботах широкого кола вітчизняних учених, серед яких Ю.В. Александров, М.Г. Вербенський, В.В. Голіна, А.П. Закалюк, М.В. Корнієнко, О.М. Литвак, Н.Є. Міняйло, Б.В. Романюк та інші автори. Серед останніх робіт доцільно виділити дисертаційне дослідження Т.М. Міщенко “Адміністративно-правове забезпечення організації боротьби з організованою злочинністю, що супроводжується корупційними зв'язками” (2017 р.), публікації О.В. Федосової та Ю.О. Михайлової (2016 р), О.Ю. Шостко, Т.Д. Момотенко (2014 р.). Проте не всі важливі аспекти протидії та запобігання організованій злочинності були у необхідному обсязі досліджені науковцями. Не запропоновано і принципово нових шляхів удосконалення державної політики в зазначеній сфері.

Метою статті є аналіз стану протидії організованій злочинності та нормативно-правового забезпечення такої діяльності в Україні, а також визначення перспективних напрямів удосконалення державної політики у зазначеній сфері.

Організована злочинність перешкоджає здійсненню соціально-економічних реформ, завдає суттєвої шкоди підвалинам державності, породжує в суспільстві атмосферу нестабільності та страху громадян за свою особисту й майнову безпеку, що у своїй сукупності ускладнює реалізацію національних інтересів, збереження національних цінностей та створює реальну загрозу національній безпеці України.

Характерними ознаками сучасного стану організованої злочинності в Україні, окрім корисливої спрямованості та намагання отримати максимальні прибутки [1], підвищення кримінальної активності банд, організованих груп і злочинних організацій, є, як справедливо стверджують фахівці, інтегрування її до високоприбуткових галузей економіки [2, с. 2], проникнення через своїх представників до інститутів державної влади, органів державного управління, правоохоронних органів [3, с. 58], де вона лобіює свої злочинні інтереси, посягаючи на цілий комплекс найбільш значимих соціальних цінностей (життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека людини тощо) [4, с. 2].

“Організована злочинність і корупція, – наголошує Б.В. Романюк, – нині добре укорінені у суспільстві, є елементами системи суспільних відносин і, на жаль, стали частиною його буття. Ці види злочинності є системними явищами, формою існування ряду нових суспільних відносин” [5, с. 4].

У науковій літературі сучасну організовану злочинність також часто порівнюють із постійно діючим нелегальним підприємством, яке займається злочинною діяльністю (виробництвом, розподілом, обміном, споживанням як нелегальних, так і легальних товарів і послуг). Наголошується, що така діяльність потребує високої згуртованості, стійкості та впорядкованості дій злочинців і визначається загальною метою – одержанням фінансової або іншої матеріальної вигоди, що потребує легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом [6, с. 383].

Водночас в останні роки в зарубіжних країнах, як зазначають науковці, з'явилася нова тенденція: найбільш небезпечні злочинні угруповання не мають сталої, чітко визначеної структурної побудови, а організація злочинної діяльності відбувається за допомогою мережі злочинців, яка характеризується непостійним членством, відсутністю централізованої системи контролю, що має переваги перед традиційними організаційними структурами завдяки гнучкості й швидкості реагування [7, с. 249; 6, с. 383].

Таким чином, до найважливіших кримінологічних ознак організованої злочинності в сучасних умовах слід віднести:

- корисливу спрямованість, намагання отримати максимальні прибутки;
- високий рівень її зв'язків з корумпованою частиною працівників органів державної влади, управлінням та правоохоронних органів;
- проникнення в легальний бізнес, встановлення контролю над банківсько-комерційною діяльністю, легалізація (“відмивання”) доходів, одержаних злочинним шляхом;

– ієрархічну побудову структури з чітким розподілом ролей та наявністю загальних правил поведінки членів злочинних угруповань (організацій), які регулюють відносини підпорядкування, включають в себе правила внутрішньої і зовнішньої поведінки тощо;

– політизацію злочинної діяльності (намагання встановити контроль за аспектами державного життя з метою впливу на нього) тощо.

Проте особливе занепокоєння серед представників правоохоронних органів, а також наукових кіл і правозахисних організацій викликає посилення впливу організованої злочинності на економіку і суспільство, все більше набуття нею ознак транснаціональності, що науковці відносять до найбільш небезпечних загроз національній безпеці та міжнародному співтовариству [8, с. 6].

Вочевидь, що розробка стратегічних напрямів боротьби з організованою злочинністю у сучасних умовах має бути розпочата з аналізу наявних правових засад та організаційних засобів протидії та запобігання цьому негативному явищу з метою визначення їх ефективності та особливостей застосування.

На сьогодні головні напрями загальнодержавної політики та організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю визначені Законом України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” від 30 червня 1993 року № 3341-XII (далі – Закон).

Систему державних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, відповідно до Закону становлять органи, які спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю (БОЗ), а також органи Національної поліції, Служби безпеки України (СБУ), прокуратури та низки інших правоохоронних органів, які беруть участь у боротьбі з такою злочинністю в межах виконання покладених на них інших основних функцій.

Слід зазначити, що з моменту прийняття Закону суттєво скоротилася кількість органів спеціально створених для БОЗ. Так, ще у 2004 році Рішенням Конституційного Суду України від 07.04.2004 № 9-рп/2004 (v009p710-04) визнані неконституційними положення ст. 8 та низки інших положень Закону щодо створення та функціонування Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президенті України.

Крім того, відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ” від 12.02.2015 № 193-VIII було ліквідоване Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України (далі – ГУБОЗ МВС). У результаті на сьогодні до таких органів Закон відносить лише спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю СБУ, визначаючи їх статус та повноваження.

Не дивлячись на ліквідацію ГУБОЗ МВС, Національна поліція, до якої на сьогодні перейшли повноваження органів внутрішніх справ, здійснює обов'язки щодо виявлення, припинення та попередження організованої злочинної діяльності, затримання та притягнення до відповідальності її учасників (ч. 5 ст. 18 Закону). Національна поліція реалізує ці повноваження як орган, який бере участь у БОЗ в межах виконання покладених на них інших основних функцій. На жаль, цей, на наше переконання, важливий напрям діяльності, не знайшов свого відображення і регламентації ні в Законі України “Про Національну поліцію”, (хоча, відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону, він безпосередньо включений до переліку актів законодавства, що становлять правову основу БОЗ), ні в Положенні про Національну поліцію.

Згідно зі статистикою МВС, протягом 2017 року кількість виявлених органами поліції організованих груп та злочинних організацій зросла майже на 68 % (із 102 до 172), а кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, що вчинені такими групами, – більш ніж на 46 % (із 1 331 до 1 953), майже на 81 % більше виявлено осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у складі цих груп (із 368 до 665) [9].

Водночас ефективність розслідування кримінальних проваджень цієї спрямованості, як свідчить статистична звітність Генеральної прокуратури України, залишається вкрай низькою. Зокрема, за ст. 255 (Створення злочинної організації) Кримінального кодексу України у 2017 році порушено 88 кримінальних проваджень (органами

поліції – 19), у 42(11) з яких особам вручено повідомлення про підозру; з них: кримінальних правопорушень, за якими провадження направлено до суду – 9(4), закрито – 12(6). Отже, лише близько половини таких кримінальних правопорушень розкривається (особам вручається повідомлення про підозру) і приблизно десята частина з них направляється до суду з обвинувальним актом [10].

Наведений вибірковий аналіз свідчить про те, що в практичній діяльності правоохоронних органів мають місце суттєві труднощі у протидії організованій злочинності.

Зважаючи на складну криміногенну ситуацію в країні, відсутність наступальності у боротьбі з організованою злочинністю, науковцями і працівниками правоохоронних органів все частіше порушуються питання про необхідність розробки стратегії протидії організованій злочинності, вдосконалення відповідного законодавства, зокрема повернення спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю до системи МВС тощо [11; 12, с. 136].

Слід зазначити, що перші кроки на цьому шляху в державі вже зроблені. Так, Указом Президента України від 17 березня 2018 року № 72 передбачена розробка стратегії у зазначеній сфері, а у складі Національної поліції створено Департамент стратегічних розслідувань, головним завданням якого є протидія організованій злочинності [13].

Водночас кардинально нових напрямів державної політики у зазначеній сфері в Україні ще не задекларовано. Враховуючи комплексний та транснаціональний характер організованої злочинної діяльності, зрощення її з корупцією, вбачається необхідність пошуку нових підходів до визначення стратегічних (пріоритетних) напрямів реалізації державної політики щодо протидії організованій злочинності, переосмислення принципів її організації, створення нової моделі взаємовідносин суб'єктів такої протидії з громадянами і суспільством. Важлива роль при цьому має бути відведена вивченню та запозиченню позитивного міжнародного досвіду у цій сфері, на чому неодноразово наголошували і провідні вітчизняні науковці.

Нова Стратегія боротьби з організованою злочинністю, наголошує Т.М. Міщенко, має стати ключовим орієнтиром держави у побудові системи органів по боротьбі з організованою злочинністю, а також орієнтиром для правоохоронних органів держави та інших уповноважених на боротьбу з організованою злочинністю і корупцією органів у здійсненні ними своєї діяльності у зазначеній сфері [2, с. 137].

Враховуючи те, що Україна обрала інтеграцію до Європейського Союзу (ЄС) як шлях свого подальшого розвитку, налагодження ефективної системи протидії організованій злочинності, дотримання міжнародних зобов'язань у цій сфері є невід'ємною умовою такого політичного й економічного курсу. Із урахуванням відповідного позитивного міжнародного досвіду має здійснюватися і формування державної політики у сфері протидії організованій злочинності, а саме із залученням новітніх технологій та застосуванням нових форм організації цієї діяльності.

Ключовим інструментом формування політики європейських держав щодо протидії загрозам організованої злочинності є створена Європолем методологія SOCTA (Serious and Organised Crime Threat Assessment) – програмний документ, який враховує чинники, що сприяють або перешкоджають протиправній діяльності, вплив тяжких злочинів та організованої злочинності на суспільство. SOCTA – це основоположний аналітичний інструмент з оцінки загроз, виявлення факторів існування, поширення й відтворення організованої злочинності та пов'язаного з нею масиву тяжких злочинів, розроблення рекомендацій щодо формування державної політики протидії цьому виду злочинності.

Слід зазначити, що відносно необхідності створення системи комплексного аналізу проявів організованої злочинності неодноразово зазначалося і вітчизняними науковцями. Зокрема, М.В. Корнієнко справедливо зазначає, що без проведення постійної і наполегливої та цілеспрямованої політики в цьому напрямі ефективна протидія організованій злочинності неможлива [14].

На сьогодні комплексне впровадження в діяльності органів системи МВС сучасних систем кримінального аналізу, в тому числі методології Європолу з оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (SOCTA), передбачене

Стратегією розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р. Фахівцями системи МВС спільно з представниками інших правоохоронних відомств, за безпосередньої участі експертів Консультативної місії ЄС в Україні (КМЄС) і Європолу підготовлена методологія оцінки загроз від тяжких злочинів та організованої злочинності. Порядок збирання, узагальнення та аналізу правоохоронними органами відомостей щодо тяжких злочинів і організованої злочинності відповідно до зазначеної методології має бути визначений міжвідомчим нормативним актом [15].

Враховуючи відповідний міжнародний досвід, вважаємо, що розроблення Стратегії протидії організованій злочинності (далі – Стратегія) доцільно розпочати після запровадження МВС спільно з іншими правоохоронними органами української моделі СОСТА, проведення дослідження загроз тяжких злочинів та організованої злочинності, аналізу факторного комплексу її існування, поширення та відтворення. Результати такого дослідження мають стати ключовим інструментом у виробленні підходу до визначення стратегічних напрямів протидії організованій злочинності та підготовки відповідного комплексу заходів.

Метою Стратегії має стати визначення пріоритетних напрямів комплексного забезпечення ефективної протидії організованій злочинності, захисту охоронюваних законом прав і свобод громадян, інститутів громадянського суспільства і держави та формування адекватної системи заходів щодо запобігання утворенню і протиправній діяльності організованих злочинних угруповань (організацій).

Одним із найбільш важливих напрямів Стратегії має бути визначення шляхів *удосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення* протидії організованої злочинності. Першочерговими заходами у цьому напрямі вбачається внесення змін та доповнень до Закону (з урахуванням практики його застосування) щодо: визначення оптимальної системи державних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, та координації їх діяльності.

Варто зазначити, що питання щодо системи суб'єктів протидії організованій злочинності, особливо щодо органів спеціально створених з цією метою, є на сьогодні в Україні достатньо дискусійними серед науковців. Так, висловлюються пропозиції щодо: передачі функції протидії організованій злочинності від СБУ до правоохоронних органів, зокрема Національної поліції; відродження в поліції системи органів, основним завданням яких стане саме боротьба з організованою злочинністю; створення Державної служби по боротьбі з організованою злочинністю в рамках МВС тощо [11; 12; 16].

Результати досліджень зарубіжного досвіду БОЗ, проведених в Україні, свідчать, що у більшості європейських держав функціонують самостійні підрозділи такого спрямування, які, як правило, є елементом централізованої системи вертикального підпорядкування і не входять до структури територіальних органів поліції. При цьому в деяких країнах це окремі правоохоронні структури, що не входять до системи МВС [11; 12; 16]. Ефективно протидіяти організованій злочинності, зазначають науковці, спроможні потужні й самостійні державні служби (агентства), які мають спеціальну компетенцію у сфері боротьби з організованою злочинністю [6].

Слід констатувати, що в Україні практика створення та функціонування декількох спеціальних органів БОЗ (в СБУ та МВС), не дала позитивних результатів і, передусім, внаслідок того, що мало місце розпорошення та дублювання функцій, конкуренція відомств. Ефективності діяльності цих органів не сприяли також поспішність та невмотивованість їх періодичної реорганізації, внесення інституційних змін щодо статусу, підпорядкування, організації діяльності, взаємодії з іншими правоохоронними органами тощо.

Виходячи з аналізу міжнародного досвіду, а також практики застосування відповідного вітчизняного законодавства, вбачається, що в Україні доцільно створити єдиний спеціальний орган по БОЗ на базі наявних спеціальних підрозділів по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю СБУ. Цей спеціальний орган повинен мати вертикальне підпорядкування та не входити до структури органів Національної поліції чи СБУ. Статус, завдання, повноваження та правові засоби діяльності цього

органу, а також засади взаємодії з іншими підрозділами правоохоронних органів мають бути визначені виключно на законодавчому рівні.

Звичайно, що процес створення такого спеціального органу потребує ретельного вивчення відповідного міжнародного досвіду із залученням широкого кола науковців та фахівців правоохоронних органів, аналізу всіх можливих ризиків проведення таких інституційних змін. Одночасно необхідно визначити засади підготовки фахівців у сфері БОЗ. Базовими навчальними закладами для підготовки таких спеціалістів можуть бути визначені відповідні установи СБУ та МВС.

Важливим питанням, яке має бути врегульоване під час розробки Стратегії є запровадження механізму координації діяльності державних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю. Створення координаційного органу у сфері боротьби з організованою злочинністю (ради, що складається із представників правоохоронних органів) має бути передбачене Законом.

Вагомою складовою Стратегії має стати ефективна *система запобігання організованій злочинності*, найважливішим елементом якої є виявлення, урахування і нейтралізація причин, умов та інших обставин, які сприяють різним проявам такої злочинності, а головною метою – обмеження масштабів такої злочинності. Як справедливо зазначає А.П. Закалюк: “...без предметного з’ясування вчинення злочинів, діяльність із їх профілактики стає безадресною, не може бути конкретно спрямованою на усунення останніх, обмеження їх дії...” [17, с. 416].

Організована злочинність – це соціальне явище, тому для запобігання їй та обмеження її масштабів необхідне здійснення комплексу заходів соціально-економічного, організаційно-управлінського, правового характеру. Виявленню та всебічному оцінюванню причин та умов, стану і динаміки організованої злочинності, визначенню найбільш небезпечних чинників її впливу на суспільство, а також напрямів запобігання цьому виду злочинності в Україні має сприяти застосування механізмів методології СОСТА. Аналітичні звіти за результатами аналізу відомостей щодо тяжких злочинів і організованої злочинності мають містити інформацію щодо структурних особливостей злочинних угруповань (організацій), способів їх діяльності, використовуваної ними інфраструктури, стану впливу на суспільство тощо.

Результати аналізу таких відомостей повинні враховуватися при розробці планів з реалізації Стратегії, що є однією з міжнародних рекомендацій [7, с. 249] та стати предметом наукових кримінологічних досліджень у цій сфері.

Ураховуючи, що збагачення або накопичення капіталу є однією з основних ознак організованої злочинності, найбільш важливими запобіжними заходами є обмеження дії соціально-економічних передумов організованої злочинності, запобігання причинам і умовам криміналізації економіки. Такі заходи мають бути спрямовані на зменшення частки “тіньової” економіки, захист об’єктів соціальної інфраструктури, комунального господарства від впливів злочинних організацій, перешкоджання ухиленню від сплати податків, легалізації (“відмиванню”) доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності.

Система протидії організованій злочинній діяльності, як справедливо зазначає А.П. Закалюк, має бути насамперед спрямована на запобігання можливостям створення індустрії (промислу) отримання злочинних коштів, їх легалізації та іншого нелегітимного використання [17, с. 307].

Невід’ємною складовою запобігання організованій злочинності є заходи, спрямовані на запобігання корупції, оскільки, як зазначалося вже у цій роботі, має місце прямий взаємозв’язок між цими негативними явищами. У зв’язку з цим, важливим питанням при розробці Стратегії є визначення засад взаємодії суб’єктів БОЗ та антикорупційних органів, кількість яких в Україні невпинно зростає.

До інших важливих напрямів удосконалення протидії організованій злочинності також слід віднести: інформаційно-аналітичне та наукове забезпечення такої протидії; залучення громадськості до активної участі у боротьбі з організованою злочинністю та деякі інші.

Звичайно, що проаналізувати, хоча б в основних рисах, усі напрями протидії та запобігання організованій злочинності в межах однієї роботи не видається можливим. Кожен із таких напрямів потребує окремих наукових досліджень за різними галузями правової науки.

Підсумовуючи викладене, можна зробити такі висновки.

Криміногенна ситуація, що склалася в Україні протягом останніх років, свідчить про посилення детермінантів організованої злочинності, що спостерігається на фоні суттєвого зниження спроможності правоохоронних органів ефективно протидіяти такій злочинності.

Вочевидь, державна політика України щодо протидії та запобігання організованій злочинності потребує термінового коригування, зокрема запровадження принципів системності, безперервності та послідовності у плануванні заходів з її реалізації. З цією метою на сьогодні необхідні розробка та прийняття Стратегії боротьби з організованою злочинністю, що вже задекларовано на державному рівні. Цей документ має стати ключовим джерелом правового регулювання боротьби з організованою злочинністю в Україні.

Визначення пріоритетних напрямів удосконалення протидії організованій злочинності, запобігання створенню та діяльності організованих злочинних угруповань вимагає, як свідчить позитивний зарубіжний досвід, запровадження в діяльності правоохоронних органів сучасних систем кримінального аналізу, зокрема української моделі СОСТА.

Аналітичні звіти за результатами аналізу загроз організованої злочинності мають стати ключовим інструментом у визначенні стратегічних напрямів державної політики у сфері протидії організованій злочинності, а також орієнтиром для проведення наукових досліджень проблем організованої злочинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С.* Кримінологія: Курс лекцій URL: <http://textbooks.net.ua/content/category/8/38/11/> (дата звернення: 02.11.2017).
2. *Користін О.Є., Чернявський С.С.* Організована економічна злочинність в Україні: сучасний стан і стратегія протидії URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VAUMVS/2011_1/korust.htm (дата звернення: 10.01.2018).
3. *Момотенко Т.Д.* Організована злочинність у сучасному світі: характеристика та тенденції розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Вип. 1. 2014. Том 3. С. 57–60. URL: www.lj.kherson.ua/2014/pravo01/part_3/14.pdf (дата звернення: 16.01.2018).
4. *Погорецький М.А.* Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2007. Вип. 16. С. 99–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2007_16_9 (дата звернення: 18.01.2018).
5. *Романюк Б.В.* Організована злочинність і корупція – небезпечні суспільні явища. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2011. Вип. 24. С. 3–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2011_24_1 (дата звернення: 20.01.2018).
6. *Голіна В.В., Головкін Б.М.* Кримінологія: Загальна та Особлива частини: навч. посіб. Х.: Право, 2014. 513 с. URL: http://lib-net.com/book/105_Kriminologiya_Zagalna_ta_Osobлива_chastini.htm (дата звернення: 21.01.2018).
7. *Шостко О.Ю.* Організована злочинність в системі координат зарубіжного досвіду. Вісник Асоціації кримінального права України. № 1 (2). 2014. С. 242–254.
8. *Вербенський М.Г.* Транснаціональна злочинність: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2009. 356 с.
9. У 2017 році поліція розкрила 1953 злочини, вчинені (інфографіка, відео) URL: http://mvs.gov.ua/news/11665_U_2017_rossi_policija_rozkрила_1953_zlochini_vchineni_OZG_INFOGRAFIKA_VIDEO.htm (дата звернення: 20.01.2018).
10. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення. Генеральна прокуратура України. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820 (дата звернення: 20.01.2018).
11. *Мандзюк О.* Кримінальний ренесанс: до чого призвела ліквідація УБОЗу URL: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1417074-kriminalnij-renesans-do-chogo-prizvela-likvidaciya-ubozu> (дата звернення: 22.01.2018).
12. *Мищенко Т.М.* Концептуальні засади стратегії боротьби з організованою злочинністю, що супроводжується корупційними зв'язками в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 4. URL: <http://www.lsej.org.ua> (дата звернення: 19.01.2018).
13. В поліції появилася новий департамент: чем он занимается URL: <https://www.segodnya.ua/ukraine/v-policii-poyavilsya-novyy-departament-chem-on-zanimaetsya-1165448.html> (дата звернення: 18.01.2018).

14. Корнієнко М.В. Організована злочинність в Україні: Сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії К.: Фонд юрнауки, 2004. 300 с.
15. МВС планує ввести в дію методологію оцінки загроз СОСТА для боротьби з кримінальними злочинами URL: http://mvs.gov.ua/ru/news/10640_MVD_planiruet_vvesti_v_deystvie_metodologiyu_ocenki_ugroz_SOCTA_dlya_borby_s_ugolovnymi_prestupleniyami_FOTO.htm (дата звернення: 18.01.2018).
16. Федосова О.В., Михайлова Ю.О. Шляхи вдосконалення державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю. Науковий вісник публічного та приватного права: зб. наук. праць. Вип. 6. К.: Науково-дослідний інститут публічного права, 2016. Т. 2. С. 190–195.
17. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2007. Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. 712 с.

REFERENCES

1. *Alexandrov, Y.V., Gel, A.P., Semakov, G.S.* Kryminolohiya: Kurs lektsiy. "Criminology: Course of lectures". URL: <http://textbooks.net.ua/content/category/8/38/11/> (Date of Application: 02.11.2017) [in Ukrainian].
2. *Korystin, O.Y., Chernyavsky, S.S.* Orhanizovana ekonomichna zlochynnist v Ukrayini: suchasnyy stan i stratehiya protydyi. "Organized Economic Crime in Ukraine: Current State and Counteraction Strategy" (Date of Application: 10.01.2018) [in Ukrainian].
3. *Momotenko, T.D.*, 2014, Orhanizovana zlochynnist u suchasnomu sviti: kharakterystyka ta tendentsiyi rozvytku. "Organized Crime in the Modern World: Characteristics and Developmental Tendencies". Scientific Herald of Kherson State University 1. Vol. 3, 57–60. URL: www.lj.kherson.ua/2014/pravo01/part_3/14.pdf (application date: 16.01.2018) [in Ukrainian].
4. *Pogoretskyi, M.A.*, 2007, Orhanizovana zlochynnist v Ukrayini: tendentsiyi rozvytku ta zakhody protydyi. "Organized Crime in Ukraine: Development Tendencies and Counteraction Measures". Fight with Organized Crime and Corruption (theory and practice) 16, 99–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2007_16_9 (Date of Application: 18.01.2018) [in Ukrainian].
5. *Romaniuk, B.V.*, 2011, Orhanizovana zlochynnisti i koruptsiya – nebezpechni suspilni yavyshcha. Borotba z orhanizovanoyu zlochynnisty i koruptsiyeyu (teoriya i praktyka). Organized crime and corruption are dangerous social phenomena. Fighting Organized Crime and Corruption (theory and practice) 24, 3–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2011_24_1 (Date of Application: 20.01.2018) [in Ukrainian].
6. *Golina, V.V., Golovin, B.M.*, 2014, Kryminolohiya: Zahalna ta Osoblyva chastyny: navch. posib. Criminology: General and Special: textbook. Kh.: Right, .513 p. URL: http://lib-net.com/book/105_Kriminologiya_Zagalna_ta_Osoblyva_chastini.htm (Date of Application: 21.01.2018) [in Ukrainian].
7. *Shostko, O.Y.*, 2014, Orhanizovana zlochynnist v systemi koordynat zarubizhnoho dosvidu. "Organized Crime in the Coordinate System of Foreign Experience. Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine 1 (2), 242–254 [in Ukrainian].
8. *Verbenskyi, M.G.*, 2009, Transnatsionalna zlochynnist: monohrafiya. Transnational Crime: monograph. Dnipropetrovsk. 356 p. [in Ukrainian].
9. In 2017, the police revealed 1953 crimes committed (infographics, video). URL: (Date of Application: 20.01.2018) [in Ukrainian].
10. Yedyny zvit pro kryminalni pravoporushennya. Single report on criminal offenses. General Prosecutor of Ukraine. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820 (Date of Application: 20.01.2018) [in Ukrainian].
11. *Mandzjuk, O.*, Kryminalnyi renesans: do choho pryzvela likvidatsiya UBOZu Criminal Renaissance: what led to the elimination of UCOS. URL: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1417074-kryminalnij-renesans-do-chogo-pryzvela-likvidatsiya-ubozu> (Date of Application: 22.01.2018) [in Ukrainian].
12. *Mishchenko, T.M.*, 2016, Kontseptualni zasady stratehiyi borotby z orhanizovanoyu zlochynnisty, shcho suprovodzhuyetsya koruptsiynymy zvyazkami v Ukrayini. "Conceptual Principles of the Fight against Organized Crime Strategy, which is Accompanied by Corruptive Ties in Ukraine". Legal Scientific Electronic Journal 4 [in Ukrainian] (Date of Application: 19.01.2018).
13. A New Department Appeared in the Police: What Is It Doing (Date of Application: January 18, 2018) [in Ukrainian].
14. *Korniienko, M.V.*, 2004, Orhanizovana zlochynnist v Ukrayini: Suchasnyy stan, kryminolohichna kharakterystyka, zakhody protydyi. "Organized Crime in Ukraine: Current Situation, Criminological Characteristics, Measures of Counteraction". K. 300 p. [in Ukrainian].
15. The Ministry of Internal Affairs plans to put in place a methodology for assessing SOCTA threats to combat criminal offenses (Date of Application: January 18, 2018) [in Ukrainian].
16. *Fedosova, O.V., Mikhailova, Y.O.*, 2016, Shlyakhy vdoskonalennya derzhavnoyi polityky u sferi borot'by z orhanizovanoyu zlochynnisty. "Ways of an Improvement of the State Policy in the Field of Combating Organized Crime". Scientific Bulletin of Public and Private Law: coll. of works. K.: Research Institute of Public Law. Vol. 2, 190–195.
17. *Zakaliuk, A.P.*, 2007, Kurs suchasnoyi ukrayinskoyi kryminolohiyi: teoriya i praktyka: u 3 kn. The Course of Modern Ukrainian Criminology: Theory and Practice: in 3 books. K.: Publishing House "In Yuri", Vol. 2: Criminological Characteristics and Prevention of the Commission of Certain Types of Crimes. 712 p.

UDC 343.85(477)'06

M.O. Svirin,
Candidate of Law, Senior Researcher, Chief Researcher of the State
Research Institute MIA Ukraine, Kyiv,
ORCID ID 0000-0002-9443-7566

WAYS OF THE IMPROVEMENT OF PREVENTION AND COUNTERACTION TO ORGANIZED CRIME IN UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

The purpose of the paper is to find new promising directions for the improvement of the state policy on counteraction and prevention of organized crime, and the use of positive foreign experience in this area in Ukraine.

In the work of the relationship dialectical, statistical, formal-logical, systemic-structural and comparative-legal methods of research were used.

Paper analyzes the state of counteraction to organized crime in Ukraine. In particular, it is noted that the criminal situation shows an increase in the determinants of organized crime, namely: an increase of the level of serious and especially grave crimes committed as a part of organized criminal groups, the merging of criminal organizations with a corrupt part of the representatives of state and bodies, which poses a direct threat to the national security of the state. At the same time, there is a significant reduction of the capacity of law enforcement agencies to counteract effectively such crimes.

The necessity for urgent correction of the state policy on counteraction and prevention of organized crime, in particular the approval at the state level of the Strategy for the fight against organized crime (Strategy), is argued.

Paper emphasizes the necessity of thorough study and introduction of foreign experience in the activity of law enforcement agencies in the criminal analysis of the activities of organized criminal groups, in particular through the creation of the Europol methodology SOCTA, the Ukrainian model of which is currently developed in Ukraine. It was emphasized that the development of the Strategy should be based on the results of the analysis of the assessment of the threats of serious crimes and organized crime, obtained using the SOCTA methodology.

The strategy should determine the priority directions of improvement of the state policy in the field of counteraction to organized crime, to the most important of which the author refers: improvement of legal and institutional provision of counteraction to organized crime; information and analytical and scientific support of such a counteraction; creation of effective system of prevention of organized crime; involvement of the public in active participation in such events.

The author has necessitated the creation in Ukraine of a single, independent special body for combating organized crime and corruption, vertical subordination. It is noted that the Strategy, as well as the results of the analysis of the threats of organized crime, will be the guideline for conducting research in this field.

Keywords: organized crime, measures of prevention and counteraction, corruption, strategy.

Отримано 07.06.2018